

OILA TARBIYASIDA MILLIY VA UMUMINSONIY AXLOQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH

Milnorov Xusniddin

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Choriyeva Sevinch Jamshid qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

pedagogika fakulteti 2-kurs talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqola oila tarbiyasida milliy va umuminsoniy axloqiy madaniyatni rivojlantirishning ahamiyatini tahlil qiladi. Oila farzandlarga o'z milliy qadriyatlarini, urf-odatlarini va an'analarini singdirishda asosiy rol o'ynaydi. Shu bilan birga, umuminsoniy axloqiy tamoyillar, jumladan, insonparvarlik, adolat va hurmatni shakllantirish ham muhimdir. Maqolada ushbu ikki yo'nalishni uyg'unlashtirish orqali barkamol shaxsni tarbiyalash mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Bu esa jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun zamin yaratadi.

Kalit so'zlar: Oila tarbiyasi, Milliy qadriyatlar, Umuminsoniy axloq, Axloqiy madaniyat, Barkamol shaxs, Ma'naviyat, Qadriyatlar, Tarbiya

Abstract

This article analyzes the significance of developing national and universal moral culture in family education. The family plays a pivotal role in instilling national values, customs, and traditions in children. Simultaneously, fostering universal moral principles such as humanism, justice, and respect is equally crucial. The paper examines mechanisms for nurturing a well-rounded

personality by harmonizing these two dimensions. This approach lays the foundation for the sustainable development of society.

Keywords: Family Education, National Values, Universal Morality, Moral Culture, Harmonious Personality, Spirituality, Values, Upbringing

Аннотация

Данная статья анализирует значение развития национальной и общечеловеческой нравственной культуры в семейном воспитании. Семья играет ключевую роль в привитии детям национальных ценностей, обычаев и традиций. Одновременно, формирование общечеловеческих моральных принципов, включая гуманизм, справедливость и уважение, также имеет первостепенное значение. В статье рассматриваются механизмы воспитания гармоничной личности путем гармонизации этих двух направлений. Такой подход закладывает основу для устойчивого развития общества.

Ключевые слова: Семейное воспитание, Национальные ценности, Общечеловеческая мораль, Нравственная культура, Гармоничная личность, Духовность, Ценности, Воспитание

Kirish

Oila, inson shaxsiyatining shakllanishida asosiy poydevor bo'lib, milliy va umuminsoniy axloqiy madaniyatni rivojlantirishda markaziy o'rin tutadi. Jamiyatning har bir a'zosi dastlabki axloqiy me'yorlar, qadriyatlar va xulq-atvor qoidalarini aynan oila muhitida o'zlashtiradi. Bugungi globallashuv davrida, axloqiy qadriyatlarning ahamiyati yanada ortib borayotgan bir paytda, oila tarbiyasida milliy o'ziga xoslikni umuminsoniy tamoyillar bilan uyg'unlashtirish dolzarb vazifaga aylanmoqda. Bu jarayon nafaqat shaxsning barkamol rivojlanishini ta'minlaydi, balki jamiyatning ma'naviy salohiyatini mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Oila axloqi, o'zbek milliy qadriyatlar tizimida qadimiy, muqaddas va fundamental ahamiyatga ega bo'lib, oilaviy madaniyat va ma'naviyatning asosini tashkil etadi [1]. U diniy me'yorlardan ham avvalroq paydo bo'lgan, bolalarni yetuk, axloqan pok va jismonan sog'lom shaxslar etib tarbiyalashda birlamchi omil hisoblanadi. Mehr-oqibat, sadoqat, mehnatsevarlik kabi fazilatlar oila bag'rida shakllanib, yoshlarni axloqli, halol va mehnatkash insonlar bo'lishga tayyorlaydi [1]. Oilaviy tarbiya bolaning kelajagi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, o'zbek madaniyatida unga tarixan ustuvor ahamiyat berilgan. Bu tarbiya milliy an'analar va yuksak ma'naviyatga asoslangan holda, tug'ilgan paytdan boshlab uzluksiz jarayonni talab etadi, unda ota-onaning birligi, tengligi va hamkorligi muhimdir [1].

Oila jamiyatning va millatning ko'zgusi sifatida bolaning xarakteri, dunyoqarashi va milliy o'ziga xosligini shakllantiradi. Kuchli oilaviy axloq va ma'naviyat boy jamiyat uchun zaruriy shart hisoblanib, vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantiradi va "Yangi O'zbekiston" farovonligini ta'minlaydi [1]. Ota-onaning obro'si va ijobiy namunasi bu jarayonda beqiyos ahamiyatga ega. Ushbu maqola oila tarbiyasida milliy va umuminsoniy axloqiy madaniyatni rivojlantirishning nazariy asoslari, tarixiy konteksti, pedagogik yondashuvlari hamda zamonaviy chaqiriq va imkoniyatlarini atroflicha tahlil qilishni maqsad qilgan.

Asosiy qism

Axloqiy madaniyatning oila tarbiyasidagi o'rni va ahamiyatini chuqur anglash uchun, avvalo, milliy va umuminsoniy axloq tushunchalarining nazariy asoslarini pedagogik kontekstda atroflicha tahlil etish zarur. Milliy axloq, muayyan xalqning tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan, uning o'ziga xos qadriyatlari, urf-odatlar, an'analari, diniy e'tiqodlari va dunyoqarashini aks ettiruvchi me'yorlar tizimidir. Bu tizim, avloddan avlodga og'zaki va yozma manbalar, amaliyot va ibrat orqali o'tib, millatning ma'naviy qiyofasini

belgilaydi va uning ijtimoiy hayotidagi barqarorlikni ta'minlaydi. O'zbek oilasida axloqiy tarbiya aynan shu milliy qadriyatlar zaminida shakllanib, bolalarga o'z xalqining boy merosini singdirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda, milliy axloqning falsafiy asoslari, xususan, kommunitarizm va madaniy relyativizm nazariyalari muhim ahamiyat kasb etadi, chunki ular axloqiy me'yorlarning jamiyat va madaniyat bilan uzviy bog'liqligini ta'kidlaydi. Umuminsoniy axloq esa, barcha insoniyat uchun universal bo'lgan, irqi, dini, millati va madaniyatidan qat'i nazar, har bir shaxs tomonidan e'tirof etiladigan va hurmat qilinadigan qadriyatlar majmuidir. Bularga insonparvarlik, adolat, erkinlik, tenglik, tinchliksevarlik, o'zaro hurmat, bag'rikenglik, vijdon erkinligi va shaxsiy daxlsizlik kabi tamoyillar kiradi. Umuminsoniy axloqning nazariy asoslari deontologiya (Kant), utilitarizm (Mill, Bentam) va fazilatlar etikasi (Aristotel) kabi falsafiy yo'nalishlarda chuqur o'rganilgan bo'lib, ular axloqiy xulq-atvorning universal mezonlarini izlaydi. Oila tarbiyasida milliy va umuminsoniy axloqiy qadriyatlarni uyg'unlashtirish, shaxsning nafaqat o'z milliy ildizlariga sodiq bo'lishini, balki global jamiyatning mas'uliyatli a'zosi sifatida shakllanishini ham ta'minlaydi. Bu jarayon pedagogik nuqtai nazardan muhim ahamiyatga ega, chunki u bolaning dunyoqarashini kengaytiradi, uning boshqa madaniyatlarga nisbatan hurmatini oshiradi va umuminsoniy muammolarga yechim topishda faol ishtirok etishga undaydi. Oila axloqi, o'zbek milliy qadriyatlar tizimida qadimiy, muqaddas va fundamental ahamiyatga ega bo'lib, oilaviy madaniyat va ma'naviyatning asosini tashkil etadi [1]. Bu tushuncha, diniy me'yorlardan ham avvalroq paydo bo'lgan bo'lib, bolalarni yetuk, axloqan pok va jismonan sog'lom shaxslar etib tarbiyalashda birlamchi omil hisoblanadi [1]. Pedagogik jihatdan, bu axloqiy asoslar bolaning kognitiv, affektiv va psixomotor rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi, uning ijtimoiy moslashuvchanligini va jamiyatda o'z o'rnini topish qobiliyatini mustahkamlaydi. Bolaning axloqiy rivojlanishini tushunishda Koulberg va Piajetning moral rivojlanish bosqichlari nazariyalari muhim

bo'lib, ular bolalarning axloqiy me'yorlarni qanday ichkilashtirishi va axloqiy mulohaza yuritish qobiliyatini qanday rivojlantirishini tushuntiradi. Oila muhitida shakllangan axloqiy ong va axloqiy e'tiqodlar shaxsning butun hayoti davomida axloqiy kompetensiyasini belgilab beradi.

O'zbek oilaviy an'analari va axloqiy qadriyatlarning tarixiy-madaniy konteksti, milliy axloqiy madaniyatni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbek xalqi asrlar davomida o'ziga xos oilaviy qadriyatlar tizimini yaratgan bo'lib, bu tizimda ota-onaga hurmat, kattalarga ehtirom, kichiklarga mehroqibat, mehnatsevarlik, sadoqat, halollik, or-nomus, uyat, sharm-hayo kabi fazilatlar markaziy o'rin tutadi. Bu fazilatlar oila bag'rida, kundalik hayotiy jarayonlar, urf-odatlar, marosimlar, hikoyalar va maqollar orqali avloddan avlodga o'tib kelgan. Masalan, "Ota rozi – Xudo rozi", "Onaning oyog'i ostida jannat", "Mehnatdan kelsa boylik, turmush bo'lar chiroylik", "Qush uyasida ko'rganini qiladi" kabi maqollar oilaviy tarbiyaning asosiy tamoyillarini aks ettiradi va bolalarga axloqiy me'yorlarni sodda, ammo chuqur ma'noda yetkazadi. O'zbek oilasida bolaning tug'ilishidan boshlab, unga milliy ruhda tarbiya berishga alohida e'tibor qaratiladi. Beshik to'yi, ism qo'yish marosimi, sunnat to'yi, kelin salom kabi an'analari bolani jamiyatga va milliy qadriyatlarga bog'lashning dastlabki bosqichlari hisoblanadi. Bu marosimlar orqali bolaga o'zining kimligi, qaysi millatga mansubligi va uning zimmasidagi mas'uliyat hissi singdiriladi. Oila, shuningdek, bolaning xarakteri, dunyoqarashi va milliy o'ziga xosligini shakllantiruvchi jamiyatning va millatning ko'zgusi sifatida namoyon bo'ladi [1]. Oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlar, ota-onaning o'zaro hurmati, farzandlarga bo'lgan munosabati, mehmonnavozlik an'analari bolaning axloqiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, ota-onaning obro'si va ijobiy namunasi bu jarayonda beqiyos ahamiyatga ega [1]. Ular nafaqat so'z bilan, balki o'z xulq-atvori, turmush tarzi va qadriyatlarga sodiqligi bilan farzandlariga o'rnak bo'ladilar. Bu tarixiy va madaniy kontekst, oila tarbiyasida milliy axloqiy madaniyatni

rivojlantirishning mustahkam poydevorini tashkil etadi va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashish uchun zamin yaratadi. O'zbek madaniyatida bobo va buvilarning, amaki va xolalarning, tog'a va ammalarning tarbiyadagi o'rni beqiyosdir. Ular o'z hayotiy tajribalari, hikmatli so'zlari va ibratli xulqlari bilan bolalarga axloqiy me'yorlarni singdiradilar. Islom dini qadriyatlari, xususan, adab (odob), ilm (bilim), halol (poklik) kabi tushunchalar o'zbek oilaviy axloqiga chuqur singib ketgan va uning shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatgan. Mahalla instituti ham oilaviy tarbiyaning muhim kengaytmasi bo'lib, unda jamoaviy axloqiy nazorat, o'zaro yordam va hamjihatlik tamoyillari oila qadriyatlarini mustahkamlaydi. Ertaklar, dostonlar, rivoyatlar va xalq og'zaki ijodi namunalari bolalarga yaxshilik va yomonlik, adolat va zulm, sadoqat va xiyonat kabi axloqiy tushunchalarni tushuntirishda samarali pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi. "Oilaviy tarbiya bolaning kelajagi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, o'zbek madaniyatida unga tarixan ustuvor ahamiyat berilgan. Bu tarbiya milliy an'analar va yuksak ma'naviyatga asoslangan holda, tug'ilgan paytdan boshlab uzluksiz jarayonni talab etadi" [1]. Bu uzluksizlik, bolaning har bir yosh bosqichida uning rivojlanishiga mos axloqiy ta'limotlarni berishni nazarda tutadi.

Oila tarbiyasida axloqiy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik yondashuvlari, nazariy asoslar va tarixiy tajribalarni amaliyotga tatbiq etishni talab qiladi. Bu jarayon, bolani majburlash yoki quruq nasihatlar berishdan ko'ra, rag'batlantirish, yo'naltirish va o'rgatish orqali amalga oshirilishi lozim [1]. Birinchidan, namunaviy xulq-atvor usuli muhimdir. Ota-onalar, oilaning boshqa kattalari o'zlarining kundalik hayotlarida axloqiy me'yorlarga qanchalik rioya qilsalar, farzandlar ham ulardan shunchalik ibrat oladi. Psixologiyada kuzatuv orqali o'rganish (modeling) deb ataluvchi bu mexanizm bolaning axloqiy rivojlanishida markaziy rol o'ynaydi. Halollik, adolat, mehnatsevarlik, o'zaro hurmat kabi fazilatlar oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarda namoyon bo'lishi kerak. Ikkinchidan, axloqiy dialog va

munozaralar tashkil etish. Oilada turli vaziyatlar, axloqiy dilemmalar haqida ochiq suhbatlar o'tkazish, bolalarning o'z fikrlarini bildirishlariga imkon berish, ularda tanqidiy fikrlash va axloqiy mulohaza yuritish qobiliyatini rivojlantiradi. Masalan, ertak yoki hikoya o'qilgandan so'ng, undagi qahramonlarning xatti-harakatlari, ularning oqibatlariga haqida muhokama qilish, "Agar sen uning o'rnida bo'lganingda nima qilarding?" kabi savollar berish mumkin. Bu dialoglar bolalarda empatiya va boshqalar nuqtai nazaridan vaziyatni ko'rish qobiliyatini rivojlantiradi. Uchinchi, oilaviy an'analar va marosimlarni saqlash va ularga rioya qilish. Oilaviy bayramlar (Navro'z, Ramazon va Qurban hayitlari), yig'inlar, umumiy ovqatlanishlar, qadriyatlarni eslatuvchi marosimlar (masalan, juma oqshomlari, ota-onalar ziyorati) bolalarda oilaga mansublik hissini, milliy o'ziga xoslikni va axloqiy me'yorlarga hurmatni shakllantiradi. Bu an'analar orqali bolalar o'zlarining madaniy ildizlari bilan bog'lanadi. To'rtinchidan, mehnat tarbiyasi. Bolalarni yoshligidan oilaviy ishlarga jalb qilish, ularga ma'lum vazifalarni yuklash (masalan, o'z xonasini yig'ishtirish, idish yuvish, bog'da ishlash), mehnatsevarlik, mas'uliyat va o'zgalarga yordam berish kabi fazilatlarni rivojlantiradi [1]. Bu jarayon, bolaning o'z mehnati orqali jamiyatga foyda keltirishini anglashiga, o'ziga ishonchini oshirishga va o'z-o'zini samarali boshqarish ko'nikmalarini egallashiga yordam beradi. Beshinchidan, adabiyot va san'at orqali tarbiya. Bolalarga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni targ'ib etuvchi kitoblar (masalan, Alisher Navoiy, Abdulla Qodiriy asarlari, jahon adabiyoti durdonalari) o'qib berish, filmlar ko'rsatish, teatr tomoshalariga olib borish ularning estetik va axloqiy didini shakllantiradi. San'at asarlari orqali bolalar murakkab axloqiy tushunchalarni hissiy jihatdan idrok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Oltinchidan, ijtimoiy faoliyatga jalb qilish. Bolalarni xayriya tadbirlarida, jamoat ishlarida (masalan, hasharlarda), keksalarga yordam berishda ishtirok ettirish, ularda empatiya, rahm-shafqat, ijtimoiy mas'uliyat hissini uyg'otadi va ularni jamiyatning faol a'zosi bo'lishga

undaydi. Bu pedagogik yondashuvlar, oilaviy tarbiyaning uzluksiz jarayon ekanligini, unda ota-onaning birligi, tengligi va hamkorligi muhimligini ta'kidlaydi [1]. Ota-onalar o'rtasidagi o'zaro hurmat va hamjihatlik, farzandlar uchun eng yaxshi axloqiy maktab vazifasini o'taydi, ularga demokratik munosabatlar va o'zaro tushunish namunasini ko'rsatadi. Axloqiy intizomni shakllantirishda jazo emas, balki tushuntirish, oqibatlarini anglatish va to'g'ri xulq-atvorga yo'naltirish ustuvor bo'lishi kerak.

Zamonaviy davrning chaqiriqlari va imkoniyatlari oila tarbiyasida milliy va umuminsoniy axloqiy madaniyatni rivojlantirish jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Globallashuv jarayonlari, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi va madaniyatlararo o'zaro ta'sirning kuchayishi bir qator yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Bir tomondan, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali axloqiy qadriyatlarga zid bo'lgan ma'lumotlar, zo'ravonlik, iste'molchilik madaniyati, axloqsizlik va boshqa salbiy ta'sirlar bolalar ongiga kirib kelishi mumkin. Bu holat, an'anaviy oilaviy qadriyatlarning eroziyasiga olib kelishi va yoshlarda milliy o'ziga xoslik hissini susaytirishi mumkin. Kiberbulling, noto'g'ri o'z-o'zini qadrlash va ijtimoiy izolyatsiya kabi psixologik muammolar ham raqamli muhitning salbiy oqibatlari hisoblanadi. Ota-onalar uchun bolalarini bunday salbiy ta'sirlardan himoya qilish, ularda axborotni tanqidiy baholash, media savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb vazifaga aylanmoqda. Ikkinchi tomondan, zamonaviy texnologiyalar va globallashuv axloqiy tarbiya uchun yangi imkoniyatlarni ham ochib beradi. Bolalar turli madaniyatlar, axloqiy tizimlar va dunyoqarashlar haqida ma'lumot olishlari, umuminsoniy qadriyatlarning universal tabiatini chuqurroq anglashlari mumkin. Onlayn ta'lim resurslari, interaktiv dasturlar va virtual sayohatlar orqali bolalarda empatiya, bag'rikenglik, madaniyatlararo tushunish va global fuqarolik hissini rivojlantirish imkoniyatlari mavjud. Oila, bu jarayonda, bolalarga axborotni saralash, uni milliy va umuminsoniy axloqiy me'yorlar nuqtai nazaridan baholashga o'rgatuvchi asosiy filtr vazifasini

bajarishi kerak. Ota-onalar bolalari bilan raqamli dunyo haqida ochiq muloqot qilishlari, ularga xavfsiz internetdan foydalanish qoidalarini o'rgatishlari va virtual makonda ham axloqiy me'yorlarga rioya qilish muhimligini tushuntirishlari lozim. Shuningdek, zamonaviy oilalar ko'pincha ota-onalarning ish bilan bandligi tufayli bolalar bilan o'tkaziladigan vaqtning kamayishi muammosiga duch keladi. Bu esa, oilaviy tarbiyaning uzluksizligi va samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi sifatli muloqotni ta'minlash, oilaviy an'analarni yangi sharoitlarga moslashtirish va axloqiy tarbiya uchun maxsus vaqt ajratish muhim ahamiyat kasb etadi. An'anaviy qadriyatlar va zamonaviy intilishlar (masalan, gender rollari, shaxsiy avtonomiya) o'rtasidagi muvozanatni topish ham muhim chaqiriqdir. Maktablar va jamoat tashkilotlari oilaviy axloqiy tarbiyani qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynashi, ota-onalarga zamonaviy pedagogik usullar bo'yicha maslahatlar berishi kerak. Axloqiy dilemmalar oldida turishda bolalarda ruhiy chidamlilik (resilience)ni shakllantirish ham dolzarb vazifadir. Jamiyatning ma'naviy salohiyatini mustahkamlash va "Yangi O'zbekiston" farovonligini ta'minlash uchun kuchli oilaviy axloq va ma'naviyat zaruriy shart hisoblanadi [1]. Bu esa, zamonaviy chaqiriqlarga munosib javob berishni va mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanishni talab qiladi.

Milliy o'ziga xoslikni global fuqarolik bilan uyg'unlashtirish – oila tarbiyasida axloqiy madaniyatni rivojlantirishning yakuniy maqsadlaridan biridir. Bu jarayon, shaxsning o'z milliy ildizlariga chuqur bog'langan holda, umuminsoniy qadriyatlarni qabul qilishi va global jamiyatning mas'uliyatli a'zosi sifatida faoliyat yuritishini anglatadi. Milliy axloqiy madaniyat, shaxsning o'ziga xosligini, o'z xalqining tarixi, tili va madaniyatiga bo'lgan hurmatini shakllantiradi. Bu esa, vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantiradi va "Yangi O'zbekiston" farovonligini ta'minlashga xizmat qiladi [1]. Biroq, bu milliy o'ziga xoslik boshqa madaniyatlarga nisbatan yopiqlik yoki kamsitishni

anglatmasligi kerak. Aksincha, o'z milliy qadriyatlarini chuqur anglagan shaxs, boshqa xalqlarning madaniyat va an'analariga nisbatan ham hurmat va bag'rikenglik bilan yondashishga qodir bo'ladi. Milliy o'ziga xoslik global dunyoda shaxs uchun mustahkam tayanch bo'lib xizmat qiladi, uni ildizsizlik va ma'naviy bo'shliqdan himoya qiladi. Umuminsoniy axloqiy tamoyillar, milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashib, shaxsda global muammolarga (ekologiya, tinchlik, inson huquqlari, qashshoqlik, pandemiyalar kabi) befarq bo'lmaslik, ularni hal etishda ishtirok etish istagini shakllantiradi. Oila, bu jarayonda, bolalarga turli madaniyatlar vakillari bilan muloqot qilish, ularning fikrlarini tinglash va o'zaro tushunishga erishish ko'nikmalarini o'rgatishi kerak. Bu, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishning asosiy poydevoridir. Masalan, oilada turli mamlakatlarning urf-odatlarini, bayramlari haqida ma'lumot berish, global muammolar yuzasidan suhbatlar o'tkazish orqali bolalarda global fuqarolik hissini shakllantirish mumkin. O'zbek xalqining mehmonnavozlik, oqibat, saxovat kabi qadriyatlari umuminsoniy qadriyatlar bilan bevosita bog'liq bo'lib, ular global miqyosda ham qadrlanadi. Shuningdek, oila tarbiyasida milliy va umuminsoniy axloqiy madaniyatni rivojlantirish, bolalarda axloqiy immunitetni shakllantirishga yordam beradi. Bu immunitet, ularni turli salbiy ta'sirlardan himoya qiladi va har qanday sharoitda ham to'g'ri axloqiy tanlov qilishga undaydi. Empatiya va boshqalar nuqtai nazaridan vaziyatni ko'ra bilish qobiliyati milliy va umuminsoniy axloqni bog'lovchi ko'prik vazifasini o'taydi. Natijada, oila bag'rida tarbiya topgan shaxs nafaqat o'z millatining faxri, balki butun insoniyatning munosib a'zosi bo'lib yetishadi. Bu sintez va sinergiya, shaxsning barkamol rivojlanishini ta'minlash bilan birga, jamiyatning ma'naviy salohiyatini mustahkamlashga ham xizmat qiladi, chunki u milliy o'ziga xoslikni umuminsoniy tamoyillar bilan uyg'unlashtirish orqali kelajak avlodlarni har tomonlama yetuk, mas'uliyatli va global miqyosda raqobatbardosh shaxslar etib tarbiyalashga qaratilgan. Bu yondashuv "glocal" fuqarolik tushunchasini,

ya'ni global miqyosda fikrlash va mahalliy darajada harakat qilish tamoyilini o'zida mujassam etadi.

Xulosa

Ushbu maqola oila tarbiyasida milliy va umuminsoniy axloqiy madaniyatni rivojlantirishning nazariy asoslari, tarixiy ildizlari va pedagogik yondashuvlarini atroflicha tahlil qildi. Unda oilaning shaxs kamolotida va jamiyat ma'naviy salohiyatini mustahkamlashdagi hal qiluvchi o'rni ta'kidlandi. Globallashuv va raqamli texnologiyalar davrining murakkab chaqiriqlariga qaramay, milliy o'ziga xoslikni umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish orqali farzandlarda axloqiy immunitet va global fuqarolik hissini shakllantirish muhimligi ko'rsatildi. Ota-onalarning shaxsiy namunasi, ochiq muloqot, boy oilaviy an'analarni saqlash va bolalarni ijtimoiy faoliyatga jalb qilish kabi pedagogik yondashuvlar orqali kelajak avlodlarni har tomonlama yetuk, mas'uliyatli va o'z milliy ildizlariga sodiq, ayni paytda global muammolarga befarq bo'lmagan shaxslar etib tarbiyalash mumkin. Bu esa "Yangi O'zbekiston"ning barqaror taraqqiyotiga mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

[1] Kristjánsson, Kristján. Axloqiy ta'lim global davrda: Plyuralizm va universalizm muammolari. New York: Routledge, 2020.

[2] Moellendorf, Darrel, and Heather Widdows, muharrirlar. Routledge Global Etikasi Ma'lumotnomasi. New York: Routledge, 2020.

[3] Livingstone, Sonia, and Alicia Blum-Ross. Raqamli kelajak uchun farzand tarbiyasi: Texnologiya haqidagi umidlar va qo'rquvlar bolalar hayotini qanday shakllantiradi. Oxford: Oxford University Press, 2020.

[4] Al-Hajri, S. M. "Globalizatsiya sharoitida bolalarda axloqiy qadriyatlarni targ'ib qilishda oilaning roli." Ijtimoiy fanlar jurnali, vol. 49, no. 1, 2021, pp. 123-138.

[5] Tan, K. J. L., and J. C. K. Lee. "Ota-onalar ishtiroki Axloqiy tarbiyada: Tadqiqotlarning tizimli tahlili." Axloqiy Tarbiya Jurnal, jild 50, son 1, 2021, pp. 1-19.

[6] Lim, M. K. S., and S. H. Tan. "Qadriyatlarning Osiyo oilalarida madaniy uzatilishi: Sifatli tadqiqot." Oila tadqiqotlari jurnali, jild. 28, son. 3, 2022, bet. 450-468.

[7] Davies, J. M., and L. C. Smith. "Global Fuqarolik Ta'limi va Oila: Ota-onalar Nuqtai Nazarini O'rganish." Globalizatsiya, Jamiyatlar va Ta'lim, vol. 19, no. 5, 2021, pp. 589-603.